

Titulació	Tipus	Curs
4313815 Recerca en Educació	OT	0

Professor/a de contacte

Nom: Maria Montserrat Rifa Valls

Correu electrònic: montserrat.rifa@uab.cat

Equip docent

Joan Carles Melich Sangra

(Extern) 1701635

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No n'hi ha

Objectius

Aquest mòdul planteja una mirada transdisciplinària cap als problemes, epistemologies i metodologies de la investigació en educació des dels estudis de gènere, els estudis postcolonials i la teoria crítica. Actualment, les investigacions al voltant de la construcció de la identitat es desenvolupen en diferents camps de coneixement que poden interaccionar: educació, psicologia, antropologia, sociologia i art, entre d'altres. D'aquesta manera, s'estudiaran temes de recerca emergents sobre la construcció de les identitats des d'una lectura de gènere, classe social, ètnia i edat en relació amb els espais i processos de transició a les pràctiques educatives.

El mòdul abordarà la relació entre el marc epistemològic i metodològic per donar compte de les decisions en la investigació i buscarà la interseccionalitat de les categories de gènere, classe social, diversitat cultural i edat en l'anàlisi. Finalment, s'estableix el focus en la recerca de la formació de les identitats nòmades-en trànsit en el context de comunitats i grups socials minoritaris (infància, joves, dones, immigració, etc.). Així mateix, es prestarà atenció al sistema de gènere-sexe en les dinàmiques d'inclusió i exclusió, en diàleg amb la construcció de l'alteritat, la diferència i les relacions de poder en els contextos educatius.

Resultats d'aprenentatge

1. CA69 (Competència) Preparar propostes i projectes sensibles al gènere i la diversitat basades en la indagació per a millorar la situació de col·lectius vulnerables.
2. CA70 (Competència) Investigar en educació i/o en didàctica per tal de revertir les desigualtats per raó de sexe/gènere.
3. KA69 (Coneixement) Reconceptualitzar el gènere en els paradigmes i els enfocaments de la investigació en educació a fi de reflexionar entorn del seu paper en la producció del coneixement.
4. KA70 (Coneixement) Identificar qüestions i solucions a les necessitats educatives mitjançant propostes innovadores sensibles al gènere i a la diversitat.
5. KA71 (Coneixement) Valorar polítiques, programes i projectes d'investigació i/o innovació des de l'ètica de la cura.
6. SA55 (Habilitat) Identificar conceptes, autores i textos rellevants per a la incorporació de la perspectiva de gènere en la investigació i/o innovació en educació.
7. SA56 (Habilitat) Incloure la perspectiva de gènere en les fases del disseny metodològic i en les eines de la investigació.
8. SA57 (Habilitat) Dur a terme una anàlisi de sexe-gènere de les dades de la investigació, parant atenció a l'enfocament interseccional.

Continguts

1. Introducció als estudis de gènere
  - 1.1. Conceptes clau: sistema sexe-gènere, igualtat de gènere, diferència...
  - 1.2. Els Estudis de Gènere (EG). Caracterització i antecedents. Per què són necessaris els estudis de gènere
  - 1.3. Interseccionalitat del gènere: gènere, classe social, raça, edat, ètnia, orientació sexual i altres capacitats
2. Cartografies socials del gènere i l'educació en igualtat
  - 2.1. Gènere en educació. Una qüestió d'educació inclusiva?
  - 2.2. Igualtat de gènere en educació. Com s'entén?
  - 2.3. Coeducació. Principis per a la igualtat de gènere en educació
  - 2.4. Gènere i investigació educativa. Estudis de gènere en educació
3. Cartografies feministes, postcoloniales i crítiques per a la recerca en educació
  - 3.1. Conceptes clau: gèneres no binaris, identitats, transicions, subalternitat, diàspora...
  - 3.2. Estudis de gènere, estudis postcoloniales i teoria crítica en la investigació en educació
  - 3.4. Investigacions, pedagogies i feminismes: aportacions del trans-feminisme, la teoria queer i el feminisme decolonial
  - 3.3. Interaccions teòrico-metodològiques per a l'estudi del gènere, les identitats i la diferència
4. Gènere, identitats i diferència en les pràctiques educatives i culturals
  - 4.1. Cossos, identitats i processos d'agenciamment
  - 4.2. Infàncies i adolescències des d'una mirada no adultocèntrica

4.3. Feminització, cura i educació

4.4. Noves masculinitats i identitats de gènere

5. Polítiques, institucions i cultura de gènere

5.1. Gènere i cultura organitzativa

5.2. Cultura organitzativa i la percepció d'igualtat d'oportunitats de gènere

5.3. Gènere i lideratge a les organitzacions

5.4. Estratègies i bones pràctiques per a la incorporació de la perspectiva de gènere en les organitzacions

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions presencials	36	1,44	
Tipus: Supervisades			
Tutories	36	1,44	
Tipus: Autònomes			
Lectures i cartografia	78	3,12	

L'activitat formativa es desenvoluparà a partir de les dinàmiques següents:

- Exposició i reflexió al voltant dels diferents enfocaments teòrics i metodològics de recerca en educació, des d'una lectura de gènere.
- Presentació, lectura i anàlisi de diferents articles i projectes d'investigació.
- Debat i anàlisi per repensar la interconnexió entre els sabers, problemes, perspectives, categories i metodologies associades al mòdul.

La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-----	-------	------	--------------------------

Activitats durant el desenvolupament del mòdul	30%	0	0	CA69, KA69
Assistència i participació en les sessions	20%	0	0	KA70, KA71, SA57
Treball de reflexió (lectura)	50%	0	0	CA70, SA55, SA56

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà mitjançant les activitats que s'assenyalen.

La nota final serà el promig ponderat de les activitats previstes. Per poder aplicar aquest criteri serà necessari obtenir com a mínim un 4 a totes les activitats, les realitzades durant el desenvolupament del mòdul i a la memòria/treball final del mòdul.

L'assistència a classe és obligatòria. Per poder obtenir una avaluació final positiva l'estudiant haurà d'haver assistit a un mínim d'un 80% de les classes.

El procediment de revisió de les proves es realitzarà de forma individual.

La data de lliurament del treball de reflexió és el 9 de maig. Pel que fa a la recuperació, no són reavaluables les activitats d'aula, però sí el treball de reflexió. La data de recuperació per a la carpeta d'aprenentatge és el 16 de maig. Les activitats que s'avaluen durant el desenvolupament del mòdul es porten a terme a les sessions previstes amb els tres professors responsables a l'aula. En el cas que l'alumnat no presenti el treball de reflexió constarà com a no avaluable.

La data per a l'avaluació única és el 9 de maig, l'alumnat que opta a l'avaluació única haurà de lliurar llavors les activitats realitzades i el treball individual.

La copia o plagi de material constitueixen un delicte que serà sancionat amb un zero a l'activitat o treball. En cas de reincidència es suspèn timerà tota l'assignatura. No hi ha possibilitat de reavaluació quan es detecti plagi.

Bibliografia

Acker, S. (1995). *Género y Educación. Reflexiones sociológicas sobre mujeres, enseñanza y feminismo*. Madrid: Narcea.

Adichie, Ch. G. (2015). *Todos deberíamos ser feministas*. Barcelona: Random House.

Ahmed, S. (2018). *La política cultural de las emociones*. México: UNAM.

Ahmed, s. (2018b). *Vivir una vida feminista*. Barcelona: Bellaterra.

Alba, R. (2005). Bright vs. Blurred boundaries: Second generation assimilation and exclusion in France, Germany and the United States. *Ethnic and Racial Studies*. Vol. 28 nº 1, 20-49.

Allen, L. (2007). Denying the sexual subject: schools' regulation of student sexuality, *British Educational Research Journal*, 33, 2, 221.

Anzaldúa, G. (2007). *Bordelands= La Frontera: The New Mestiza*. San Francisco: Aunt Lute.

Barth, F. (1976). *Los grupos étnicos y sus fronteras*. México. Fondo de Cultura Económica

Beauvoir, S. (2017). *El segundo sexo*. Madrid: Cátedra.

Brah, A. (2011). *Cartografías de la diáspora. Identidades en cuestión*. Madrid: Traficantes de sueños, Mapas 30.

Braidotti, R. (2015). *Lo posthumano*. Barcelona: Gedisa.

- Butler, J. (1989). *El género en disputa*. Barcelona: Paidós [2007].
- Butler, J. (2004). *Vida precaria*. Barcelona: Paidós
- Butler, J. (2006). *Deshacer el género*. Barcelona: Paidós.
- Butler, J. (2017). *Cuerpos aliados y lucha política*. Barcelona: Paidós.
- Camilleri C., Kastersztein, J., Lipiansky, E. ; Malewska-Peyre, H. ; Taboada-Leonetti, I. & Vasquez, A. (1990). *Stratégies identitaires*. Paris, Presses Universitaires de France
- Carretero Bermejo, R. (2019). Sexismo y formación inicial del profesorado. *Educación*, 55(1), 293-310. DOI: <https://doi.org/10.5565/rev/educar.903>.
- Carter, P. L. (2005). *Keepin' It Real: School Success beyond Black and White*. New York: Oxford University Press
- Cavarrero, A. (2022). *Inclinaciones. Crítica de la rectitud*. Barcelona: Fragmenta editorial.
- Curieses, P. (2017). Por una escuela inclusiva. Las fronteras del género. *Revista Internacional de Educación para la Justicia Social (RIEJS)*, 6(2), 63-79. Doi: <https://doi.org/10.15366/riejs2017.6.2.004>
- Eckert, P. (1989). *Jocks & Burnouts: Social Categories and Identity in the High School*. Teacher College Press: New York.
- Ellsworth, E. (2005). *Places of Learning. Media, Architecture, Pedagogy*. New York: Routledge.
- Etxevarría Pérez, O. et al. (2023). La realidad trans en el sistema educativo: una revisión sistemática. *Revista de Psicodidáctica*, 28 (2), 104-114.
- Espinosa, Y. (2022). *De por qué es necesario un feminismo descolonial*. Barcelona: Icaria.
- Foucault, M.(2007). *Historia de la sexualidad I. La voluntad de saber*. México: Siglo XXI [1976].
- Foucault, M. (2018). *El orden del discurso*. Barcelona: Austral [1971].
- Haraway, D. (1995). *Ciencia, cyborg y mujeres: la reinención de la naturaleza*. Madrid: Cátedra; Instituto de la Mujer; Valencia: Universitat de València.
- Haraway, D. (2019). *Seguir con el problema. Generar parentesco en el Chtuhuluceno*. Bilbao: Consonni.
- Heidari, S., Babor, T.F., De Castro, P., Tort, S., & Curno, M. (2019). Equidad según sexo y de género en la investigación: justificación de las guías SAGER y recomendaciones para su uso. *Gaceta Sanitaria*, 33(2), 203-210. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.gaceta.2018.04.003>
- Hesse- Biber, Ch. (Ed.) (2012). *Handbook of Feminist Research: Theory and Praxis*. New York: Sage Publications.
- Gibson, M. (1988). *Accommodation without Assimilation. Sikh immigrants in an American High School*. New York. Cornell University Press
- Gilligan, C. (1998/1982). *In a different voice. Psychological Theory and Women's Development*. Cambridge, Massachusetts, and London: Harvard University Press.
- Greenfield, P. M.; Cocking, R. R., (eds.) (1994). *Cross-Cultural Roots of Minority Child Development*. New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates. Publishers.
- Gómez Bueno, C. (ed.) (2002). *Identidades de género y feminización del éxito académico*. CIDE-MECD, Colección Investigación, nº 151. (descarregable des del CIDE)

- Jiménez, Carmen y Pérez, Gloria (Coords.) (2008). *Educación y género. El conocimiento invisible*. UNED-Tirant lo Blanch.
- Landry, D. & Maclean, G. (Eds.)(1996). *The Spivak reader*. New York & London: Routledge.
- Lomas, C. (comp.) (2004). *Los chicos también lloran. Identidades masculinas, igualdad entre los sexos y coeducación*. Paidós. Barcelona.
- Megías, A. (2019). Sesgos de género en la Educación Superior en España: propuestas de actuación. *Revista de educación y derecho*, 20. Disponible en : <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7089559>
- McRobbie, A. (2009). *The Aftermath of Feminism: Gender, Culture and Social Change* (Culture, Representation and Identity series). London: Sage.
- Mohanty, Ch.T. (2003). *Feminism Without Borders: Decolonizing Theory, Practicing Solidarity*. Durham: Duke University PressBooks.
- Narotzky, S. (1995). *Mujer, mujeres, género. Una aproximación crítica al estudio de las mujeres en las Ciencias Sociales*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Monografías 14.
- ONU MUJERES (2018). *Hacer las promesas realidad: La igualdad de género en la agenda 2030 para el desarrollo sostenible*. Disponible en: <https://www.unwomen.org/es/digital-library/sdg-report>
- Qin, D. B. (2006) The role of Gender in Immigrant Children's Educational Adaptation. *Current Issues in Comparative Education*, 9(1) http://www.tc.columbia.edu/cice/Archives/9.1/91_03_cice_fall2006_qin.pdf
- Rifà-Valls, M.; Duarte, L. & Ponferrada, M. (eds) (2015). *Nuevos desafíos para la inclusión social y la equidad en educación superior*. Berlin: Freie Universität Berlin [<http://miseal.net>].
- Rifà-Valls, M. & Bertran, M. (2020). Epistemologías del yo (cap. 8). En AA.VV. *Caminos y derivas para otra investigación educativa y social*. Barcelona: Octaedro.
- Roy, D. (2016). Neuroscience and Feminist Theory: A New Directions Essay. *Signs: Journal of Women and Culture in Society*, 41(3): 531-552.
- Sánchez, M. (Ed.)(2009). *Mujeres dirigentes en la Universidad. Las texturas del liderazgo*. Prensas universitarias de Zaragoza.
- Segato, R.L. (2003). *Las estructuras elementales de la violencia*. Buenos Aires: Universidad Nacional de Quilmes.
- Segato, R.L. (2018). *Contrapedagogías de la crueldad*. Buenos Aires: Prometeo.
- Tomàs-Folch, M. (Ed.) (2011). *La universidad vista desde la perspectiva de género*. Barcelona: Octaedro.
- Tomàs-Folch, M. (coord.); Bernabeu, M.D; Castro, D. Duran-Bellonch, M.; Ion, G. i Mentado, T. (2015). *La investigación académica en ciencias sociales desde una perspectiva de género*. Barcelona: Octaedro.
- Tronto, J.C. (2024). *Democracia y cuidado*. Barcelona: Raig verd.
- Yuval-Davis, N. (2012). *The Politics of Belonging. Intersectional Contestations*. London: Sage.
- VV.AA. (2002). *Feminismos negros. Una antología*. Madrid: Traficantes de sueños.
- Walkerdine, V. (1997). *Daddy's Girl : Young Girls and Popular Culture*. Macmillan, London/Harvard University Press, Cambridge, Mass
- West, C. and Zimmerman, D.H. (1987). 'Doing Gender', *Gender and Society*, 1 (2); 125 - 151.

RIDEG. *Revista interdisciplinar de Estudios de Género*.
<http://observatori-diagnostics.uab.es/RevistaElectronica/mig.asp>

Revista *Gender & education* [<http://www.tandfonline.com/loi/cgee20>, accés electrònic a través de la biblioteca de la UAB]

Programari

Edició de textos i imatges.

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEm) Teoria (màster)	1	Espanyol	segon quadrimestre	tarda